

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-02-18

Vår referens

Bertil Siöström

Planeringssekreterare

bertil.siostrom@malmö.se

Remiss Socialdepartementet - Bättre tillsammans - Förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi STK-2024-1679

Sammanfattning

Malmö stad har av Socialdepartementet fått möjlighet att lämna synpunkter på promemoria Bättre tillsammans – förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi. Förslagen i promemorian utgår ifrån ett helhetsperspektiv som omfattar prevention, tidig upptäckt, diagnostik, behandling, rehabilitering, palliativ vård och uppföljning. Utredningen lämnar både förslag och bedömningar. Utredningens förslag bygger i huvudsak på mer samsyn och samordning på en nationell nivå men även på ökad samverkan på regional nivå. Utifrån den frivilliga karaktären på de bedömningar och förslag som utredningen föreslår anses det ej inkräkta på det kommunala självstyret.

Mot bakgrund av den frivilliga karaktären på de bedömningar och förslag som ges i utredningen föreslår stadskontoret att kommunstyrelsen ställer sig generellt positiv till de bedömningar som berör den kommunala verksamheten. Stadskontoret anser att det är av stor vikt med ett nationellt arbete för att minska insjuknande i olika cancersjukdomar. Det är välkommet att utredningen genomgående har ett jämlikhetsperspektiv samt att barn och unga vuxnas behov är i fokus. Stadskontoret vill betona att ansvaret för behandling av cancersjukdomar är ett regionalt ansvar men att kommunens verksamheter i olika delar kan bli involverade och delaktiga.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Socialdepartementet

Beslutsunderlag

- Bättre tillsammans förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi, helheten final
- Remiss Socialdepartementet - Bättre tillsammans - Förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi

- Bättre tillsammans - förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi - Sammanfattning
- Remissvar miljöförvaltningen
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 250224 Remiss Socialdepartementet - Bättre tillsammans - Förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-02-24

Kommunstyrelsen 2025-03-05

Beslutet skickas till

Socialdepartementet

Miljönämnden

Stadskontoret, hållbarhetsavdelningen

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Malmö stad har av Socialdepartementet fått möjlighet att lämna synpunkter på promemoria Bättre tillsammans – förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi.

I ärendets beredning har arbetsmarknads- och socialnämnden, hälsa-, vård- och omsorgsnämnden samt miljönämnden getts möjlighet att yttra sig. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ansåg att remissen ej berör deras verksamhet och har valt att inte lämna något yttrande. Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott beslutade att ej besvara remissen. Miljönämnden har ej yttrat sig men miljöförvaltningen har till stadskontoret lämnat en bedömning rörande tobaksrökning, UV-strålning och radon.

Bakgrund

Statsrådet Acko Ankarberg Johansson gav den 23 februari 2024 i uppdrag åt Mef Nilbert överläkare vid Skånes universitetssjukhus, adjungerad professor i onkologi vid Lunds universitet och sakkunnig i cancer på Socialstyrelsen, att biträda Socialdepartementet med att ta fram en uppdaterad nationell cancerstrategi för framtiden. Med denna promemoria avslutar utredningen sitt arbete.

Utredningen i korthet

Promemorian omfattar förslag på en uppdaterad nationell cancerstrategi. Den utgår ifrån ett helhetsperspektiv som omfattar prevention, tidig upptäckt, diagnostik, behandling, rehabilitering, palliativ vård och uppföljning. Utgångspunkt för förslaget är betänkandet En nationell cancerstrategi för framtiden (SOU 2009:11) samt Europas plan mot cancer (SWD (2021) 13 final).

I uppdraget har det ingått att:

- analysera den utveckling som skett inom cancervårdens organisation sedan betänkandet En nationell cancerstrategi för framtiden lämnades och föreslå hur denna utveckling kan omhändertas vid uppdatering av strategin,
- analysera och föreslå strukturer och åtgärder för ett jämlikt införande av precisionshälsa,
- analysera och föreslå hur hälsofrämjande- och förebyggande insatser inom cancerområdet kan samordnas med hälsofrämjande och förebyggande insatser inom andra områden,
- analysera och, vid behov, föreslå åtgärder för en mer ändamålsenlig struktur för vård, kunskapsbildning och kunskapsspridning inklusive åtgärder för optimerade vårdprocesser och ökad tillgänglighet,
- analysera och, vid behov, föreslå hur standardiserade vårdförlopp kan utvecklas som verktyg för kunskapsstyrning,
- analysera och föreslå åtgärder för att möta framtida kompetensbehov inom cancervården,
- analysera och föreslå åtgärder som främjar ökad integration mellan cancerforskning och klinisk verksamhet och
- analysera och föreslå uppdaterade mål för strategin och ansvarsfördelning för genomförande och uppföljning.

En uppdaterad nationell cancerstrategi ska främja fortsatt utveckling av cancervården och ha ett tydligt patient-, jämlikhets-, och verksamhetsperspektiv. Den ska även beakta jämställdhetsperspektivet, alla åldrar och de olika åldersgruppernas samt olika befolkningsgruppers särskilda behov. Barn och unga vuxnas behov är en genomgående del av strategin.

Förslagen i promemorian utgår ifrån tre övergripande mål, minskad risk att utveckla cancer och att fler diagnostiseras tidigt, ökad canceröverlevnad och bästa möjliga livskvalitet under och efter cancersjukdom. Förslagen omfattar hela sjukdomskedjan från diagnos till behandling, rehabilitering och palliativ vård. Den uppdaterade cancerstrategin har ett ökat fokus på implementering och samverkan. Det betonas också i promemorian betydelsen av ett samlat strategiskt arbete mot de riskfaktorer som kan orsaka cancersjukdom.

Promemorian omfattar sammantaget 14 kapitel. I kapitel 1 redovisas utredningens uppdrag och arbetssätt och dess utgångspunkter i form av trender och prognoser för sjukdomen cancer samt hälso- och sjukvården förutsättningar. I kapitel 2 redovisas

utredningens förslag till mål för den uppdaterade nationella cancerstrategin och ett förslag till hur den ska följas upp. Kapitel 3 och 4 behandlar cancer ur ett befolkningsperspektiv, kapitel 5 till 10 ur ett patientperspektiv och kapitel 11 till 13 ur ett system- och verksamhetsperspektiv. I kapitel 14 redovisas konsekvenser av utredningens förslag.

Utredningen är omfattande och lämnar sammantaget 25 förslag och 47 bedömningar. Förslagen riktas till regeringen och omfattas av utredningens konsekvensanalyser. Bedömningarna uttrycker utredningens önskade riktning för ett område och kan rikta sig till regioner, kunskapsstyrningsorganisationen och andra aktörer med relevans för cancerstrategin.

Bedömningar som berör kommunal verksamhet

Utredningens förslag bygger i huvudsak på mer samsyn och samordning på en nationell nivå men även på ökad samverkan på regional nivå. Utifrån den frivilliga karaktären på de bedömningar och förslag som utredningen föreslår anses det ej inkräkta på det kommunala självstyret.

I kapitel 1 redogörs bland annat för kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården. Det finns ett pågående arbete där staten, regionerna och kommunerna redan idag arbetar med frågor kring kompetensförsörjning för hela hälso- och sjukvården samlat. Detta medför att en samlad bild av specifikt cancervårdens kompetensbehov saknas. Från nationella vårdkompetensrådet är det sedan tidigare uppmärksammat ett behov av stärkt medicinsk kompetens i den kommunala hälso- och sjukvården.

I kapitel 3 berör utredningen arbetet med att förebygga och förhindra insjuknande i cancer. Beräkningar förutspår en kraftig ökning av cancerfall i framtiden. Samhället behöver stimulera och prioritera hälsofrämjande och förebyggande åtgärder.

Utredningen riktar sig till kommunerna gällande det förebyggande arbetet genom kommunernas folkhälsoarbete. Folkhälsoarbete är ett område som är viktigt då det bedöms att ett av tre cancerinsjuknande kan förebyggas. Kommunen ansvarar för ett flertal verksamheter/arenor som kan påverka befolkningens hälsa genom hela livet. Exempelvis förskola, skola, socialtjänst, omsorg om äldre och funktionsnedsatta, ansvar för bostadsförsörjning och annan samhällsplanering. För den hälso- och sjukvård som kommuner ansvarar för gäller hälso- och sjukvårdslagens krav på att arbeta för att förebygga ohälsa. Enligt skollagen ska elevhälsoarbete vara hälsofrämjande och förebyggande.

Utredningen sätter Folkhälsomyndigheten i fokus i de förslag och bedömningar som ges. Utredningen föreslår bland annat ett tydligare uppdrag i Folkhälsomyndighetens instruktion gällande samordningsansvaret. Genom detta menar man att

Folkhälsomyndigheten får ett tydligare mandat att tydliggöra prioriteringar för det förebyggande arbetet.

Kapitel 5 berör personcentrering det vill säga att hälso- och sjukvård, omsorg i stort bör utformas och organiseras efter patientens behov, resurser och preferenser. Här tar utredningen även upp närstående och dess behov av stöd. Närstående till personer med cancersjukdom och till personer som får palliativ vård får idag inte ett standardmässigt erbjudande om psykosociala insatser trots att det har stor betydelse för folkhälsan.

Alltmer vård kommer i framtiden att bedrivas i hemmet vilket medför att regioner och kommuner behöver samverka och förstärka arbetet med att uppmärksamma närståendes behov av stöd. Utredningen bedömer att kommuner generellt bör utveckla det stöd som erbjuds närstående till de som vårdas i hemmet. Möjligheten till närståendestöd i samhället, civilsamhället och de olika delarna av hälso- och sjukvården bör tydliggöras.

I kapitel 9 har utredningen fokus på rehabilitering och uppföljning. Utredningen bedömer att regioner och kommuner gemensamt bör kartlägga och synliggöra rehabiliteringsutbud. Utredningen lyfter fram att många aktörer menar att rehabilitering är ett område som är otillräckligt utbyggt och som behöver synliggöras och vidareutvecklas i den uppdaterade cancerstrategin. Det ökande antalet patienter med cancer, ökad överlevnad och längre behandlingstider ger behov av ökat behov av rehabilitering.

Kapitel 10 berör den palliativa vården och här lyfter utredningen fram att tillgång till palliativ vård i hemmet ökar andelen patienter som väljer att dö hemma. Valet att vilja dö i det egna hemmet visar ingen skillnad i vårdkvalitet, men pekar på ökad patientnöjdhet och minskade kostnader. Stöd från palliativ kompetens är en viktig faktor för trygg vård i hemmet.

Allmän palliativ vård bedrivs inom kommunal hälso- och sjukvård till exempel på särskilda boenden, korttidsboenden och hemsjukvård. Den riktas till patienter vars behov kan tillgodoses av personal med grundläggande kunskap och kompetens. Regionerna är dock enligt hälso- och sjukvårdslagen skyldiga att avsätta de läkarresurser som krävs för att hemsjukvården ska kunna erbjuda en god hälso- och sjukvård även i den palliativa vården.

Utredningen menar att samverkan mellan den regionala och kommunala vården bör förstärkas, för att erbjuda en jämlik, högkvalitativ och resurseffektiv palliativ vård. Vidare föreslås att regeringen ger Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att, i nära dialog med relevanta aktörer, göra en översyn av kunskapsstyrningens ändamålsenlighet inom det palliativa området. Översynen bör också innefatta behovet

av ett palliativt kunskapscentrum, detta skulle kunna vara ett stöd för kommuner och regioner i såväl strategiska som operationella frågor. Regioner och kommuner bör även säkerställa att all personal i cancervården erbjuds regelbunden fortbildning i palliativt förhållningssätt. Vidare bör regioner och kommuner säkerställa att all personal i den palliativa vården har tillgång till regelbunden fortbildning och möjlighet till reflektion/handledning.

Remissinstansernas yttranden

Miljöförvaltningens yttrande

Miljöförvaltningen har lämnat följande bedömning avseende tobaksrökning, UV-strålning och radon.

Miljöförvaltningen anser att förutom det lagstadgade tillsynsansvaret rörande tobaksrökning kan miljöförvaltningen även ha tillsyn på olägenhet av rökning ur ett hälsoperspektiv genom miljöbalken. Detta gäller till exempel vid klagomål i permanenta bostäder. Förvaltningen lyfter att UV-strålning från solarier ökar även risken för hudcancer och anser att anmälningsplikten för verksamheter med artificiella solningsanläggningar är betydelsefull.

Enligt statistik är rökning mer vanligt förekommande i områden med lägre välfärd än i övriga områden i Malmö. Förvaltningens enhet för hälsoskydd kommer att prioritera radontillsyn i dessa områden eftersom konsekvenserna av exponering av radon ökar i samband med rökning och bristfällig ventilation.

Stadskontorets bedömning

Mot bakgrund av den frivilliga karaktären på de bedömningar och förslag som utredningen föreslår ställer sig stadskontoret generellt positivt till de bedömningar som berör den kommunala verksamheten.

Det är av stor vikt att det sker ett nationellt arbete för att minska insjuknande i olika cancersjukdomar. Det är välkommet att utredningen genomgående har ett jämlikhetsperspektiv samt att barn och unga vuxnas behov är i fokus. Stadskontoret vill betona att ansvaret för behandling av cancersjukdomar är ett regionalt ansvar men kommunens verksamheter kan i olika delar bli involverade och delaktiga.

Stadskontoret instämmer i att det är av stor vikt att kommuner och regioner förstärker sitt samarbete i det cancerförebyggande arbetet. I likhet med den nya socialtjänstlagen är det viktigt att betona det förebyggande arbetet. Cancer är en av de största folkhälsoutmaningarna, och då det rör sig om en gemensam befolkning för kommuner och regioner gynnar förebyggande arbete både individen och samhället. Fördjupat samarbete mellan kommuner och regioner leder inte bara till bättre folkhälsa utan även till stora samhällsekonomiska vinster. Genom att arbeta mer samordnat säkerställs att

insatser når ut på ett effektivt sätt. En lägre sjukdomsbörda minskar de ekonomiska kostnaderna för sjukvård men även arbetsförlust och leder till ett mer hållbart och resurseffektivt system. Ett samordnat arbete möjliggör även ett större fokus på de grupper som är mest utsatta, och kan därmed minska ojämlikheter i hälsa och ge alla medborgare lika förutsättningar för att förebygga och hantera cancer.

Kommunen arbetar utifrån sitt uppdrag och ansvar på olika sätt med att förebygga ohälsa i sina verksamheter och i sin samhällsplanering. Utredningens förslag där Folkhälsomyndigheten samordnande uppdrag är i fokus kan i framtiden generera ett ökat stöd och en bättre kunskapsstyrning för kommuner bedöms som värdefullt.

Bedömningar som berör kompetensutvecklingsbehov inom den kommunala hälso- och sjukvården samt samverkan mellan kommun och region ser stadskontoret ett värde i att utredningen lyfter fram.

Stadskontoret delar utredningens bedömning om ett framtida behov av att på olika sätt utveckla former för närståendestöd med anledning av att alltmer vård kan komma att bedrivas i hemmet. Närståendestöd kan utvecklas inom kommunen men även genom en ökad samverkan med regionen och andra relevanta aktörer.

Förslaget är att godkänna förslag till yttrande och skicka yttrandet till Socialdepartementet.

Ansvariga

Pamela Lindqvist Nämndsekreterare

Per-Erik Ebbeståhl Avdelningschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör